

DEN JUISTEN KOERS GEVONDEN

G. VAN TEYLINGEN

De weerberichten luidden verre van gunstig. Maar om met de afvaart te wachten tot er verandering zou komen, was dwaasheid. Het zou lang kunnen duren, eer je volkomen staat kon maken op de weersgesteldheid. Eenvoudig omdat het winter was. Indien de vrachtboot Orion kans zag veilig en wel uit de Oostzee te komen, zou het laatste deel van de reis naar Holland geen bezwaren opleveren. Maar juist die trip in de Oostzee was het kwade punt. In het Noorden had het fel gevoren, en ieder wist, dat er zich massale ijsvelden gevormd hadden. En daarin school het gevaar . . .

De Orion lag zeeklaar. De documenten waren aan boord, de bemanning was voltallig, de lading lag tiptop verdeeld in de ruimen.

De ketelvuren brulden, de stokers jakkerden, porden de sleizen, de lange ijzeren staven in de loeiende vlammen joegen de wijzers der manometers omhoog.

Toen rinkelde enkele malen de telegraaf het „stand by” in de machinekamer, de meesters antwoordden „attentie begrepen,” en stonden gereed bij het vliegwiel en de manoeuvreer-machine.

De Orion raakte trillend slaags, en stoomde halve kracht de haven uit. De thuisreis was begonnen. Een reis, waar het scheepsvolk met verlangen en tegelijk met vrees naar uit had gezien.

Zoodra de loods van boord ging, kwam de verandering.

De ongewenschte. De wind schoot in den kwaden hoek, die, waar het ijs vandaan kon komen. De mannen voelden sterk de dreiging, en spraken elkander onwillekeurig moed in. Waarom nu al bang te wezen? Onzin immers. Met een beetje geluk, zonder vertraging, zou tijdig het Skagerrak bereikt kunnen worden. En dan was het pleit gewonnen. Zeker, *dàn* wel. Maar er werd ook iets bij gezegd: zonder vertraging. Als die nu eens opdook? Ja, als en als . . . Zóó bleef je aan den gang. Toch was de onderstelling niet ongegrond. Want in een nacht werd ze een feit.

De eerste stuurman en bootsman Zwaard liepen de hondenwacht.

Het was vinnig koud op de open commando-brug. Zwaard hield het stuurrad in zijn forsche knuisten, die beschermd waren door dikke wanten. De stuurman ijsbeerde over de beperkte ruimte en school nu en dan in een schuilhokje.

Een stevige bries joeg de zee in golven op. Maar de Orion sneed zich bedaard een weg door het woelige water.

Ver aan bakboord-vóór vonkte een vuur. De lichtpunten van een vuurschip, waarheen de vrachtboot koerste. Of beter, waarheen ze door den roerganger gestuurd werd.

Zwaard wist zijn koers. Niet alleen, omdat de officier-van-de-wacht hem dien opgegeven had, maar vooral uit de ervaring van vele reizen in de Oostzee.

„Straks iets meer stuurboord,” zei Eén.

„Iets meer stuurboord,” herhaalde Zwaard.

„Jij zit al een paar jaar op deze lijn, hé?”

„Ja, stuurman. Maar ik heb nog nooit pech gehad.”

„Hoe bedoel je dat? Ben je bang, dat we het nu zullen krijgen?”

„U dan niet, stuurman? Ik heb een gevoel in m'n body, dat het dit keer mis zal loopen.”

„Nog altijd zwaartillend? Kop op kerel! En vergeet niet, dat we uiteindelijk geleid worden, en daarom een ontzaglijken steun hebben.”

Zwaard antwoordde niet, kon het van verbazing niet ineens.

Hij kende Eén. Beiden waren sedert jaren in dienst van de Scheepvaart Maatschappij, en meer dan eens hadden ze samen hetzelfde schip onder hun voeten gehad. Hun wegen scheidden, toen de stuurman promoveerde en op de lijn naar West-Indië geplaatst werd. Nu was de kennismaking hernieuwd. Zeer tot genoegen van Zwaard. Hij mocht Eén, want deze was een opgewekte, joviale kerel, die zijn menschen poot-an liet werken, maar zelf niet achterbleef. Tijdens de kustvaart in de Congo was hij dag en nacht in touw. Hij spaarde zich niet. En als zoo'n man je een opdracht gaf, voerde je die zonder morren uit. Je wist immers, dat hij meezwoegde onder de gloeiende tropenzon! Het eenige, wat op hem viel aan te merken was: hij vloekte schrikbarend. Niet om iemand uit te kafferen, nee, het was een pure gewoonte van hem. Hij scheen van krachttermen te houden. Bij iedere gelegenheid gebruikte hij ergerlijke godslasteringen, ofschoon hij ze niet als zoodanig meende.

Zwaard zag nog de grijnzende, zwarte snuiten van de reusachtige negers, die de vlotten van groote boomstammen langs zij den stoomer brachten. Ze brabbelden in hun mengelmoes van Engelsch en negertaal de uitdrukkingen van den stuurman na.

Dat was lang geleden. Want nu . . . Reeds dadelijk was het Zwaard opgevallen, dat Eén rustig, en zonder zijn

oude „bleddie-hoera”, commando’s gaf. Op zee en in de haven bleven de ruwe woorden eveneens weg.

Er moest iets met hem gebeurd zijn. Geen twijfel mogelijk. Maar wat?

Nóg was hij de joviale, vrolijke kerel. Maar anders, meer ingetogen.

Het verheugde Zwaard. De ruige taal had hem vaak gekwetst in zijn diepste gevoelens. Want Zwaard was godsdienstig. Wel wist hij, dat het waarachtige, het levende geloof hem ontbrak. Het was meer wat z’n opvoeding bij hem achterliet. Ook al wellicht een zaak van gewoonte. Doch spotternij en beleediging van deze gevoelens hinderden hem. En daarom deed de wijziging in de houding van Eén hem goed. Maar wat bedoelde hij met „geleid worden”?

De stuurman keek op het kompas.

„Piekerde je ergens over?” vroeg hij belangstellend.

„Piekeren is wat veel gezegd. Ik dacht aan . . . de reizen, die ik onder u deed naar Afrika, stuurman.”

„Aha! De beruchte Congo-vaart. Tja, kerel, dat was een tikje anders dan hier. Daar smolt je, met enkel een jasje over je body, en hier bevries je met je dikste pool an. Het verschil tusschen een cocospalm en een ijsbeer.”

Zwaard grinnikte. „U bent niet veel veranderd, stuur, tenminste . . .”

„Toe maar. Geen moordkuil maken van je hart. Er is wel iets gewijzigd, meen je.”

„Jawel, stuurman.”

„Ik weet het, kerel, ik weet het. En ik ben er God dankbaar voor.”

Zwaard liet z’n turende blikken even van de kompasroos los en zag Eén aan . . . God dankbaar? . . . Dien

naam had Zwaard meer uit den mond van den officier vernomen. Maar welk een verschil van klank!

„Daar kijk je van op, hé? Zal 'k je uitleggen. We hebben meer vertrouwelijk met elkander gesproken, nietwaar? Over diverse dingen. Het kan wonderlijk gaan in een menschenleven . . . Heb je den Moor gekend?”

„Was hij niet meester op de Groote Beer?”

„Precies. Ik heb vier maanden met hem gevaren. Hij was een pracht kerel. En wat een hooge opvatting over het leven, niet? En toch geen droge Janhagel. Zie je, dat trof mij speciaal. In 't begin nam ik hem er nog al eens tusschen. Maar ik kreeg behoorlijk mijn vet, dat wil ik je wel bekennen. Hij gaf den stoot, waardoor ik aan dingen begon te denken, die mij altijd Sibérisch hadden gelaten. Het leven, het doel, het waarheen, en meer nog misschien, het zijn, het wezen op dezen aardbol. De zin daarvan viel als een laadboom op mij. En het liet me niet meer los. Je weet, hoe ik kon vloeken . . . jammer genoeg . . . maar het leek kinderspel bij toen. Ik meende die gedachten met bleddie speed uit m'n hoofd te kunnen bulken. Mis natuurlijk. Er werkte iets of iemand in mij. Ik piekerde, ik zocht, maar altijd op een kompas, dat niet juist was afgesteld. Dus altijd verkeerd. En toen overkwam mij het ergste, wat er gebeuren kon. Ik werd ziek. Malaria-koorts, dysenterie. Voor een ander is het natuurlijk ook verschrikkelijk. Maar voor mij was het de hardste noot. Juist, omdat ik zoo'n kei-egoïst was, die zich van niemand afhankelijk wilde weten. Werken, plezier maken, en onafhankelijk zijn, dat was mijn levensbestek. Verdere zin had het niet. En dat bestek werd in snippers gescheurd.”

De stuurman liep naar het windschut, tuurde over de zee en keerde terug naar den kompasstandaard.

„Toen kwam de Moor weer bij me. Misschien voor het laatst, zei hij. Die kerel voelde toch zoo zuiver aan. Zonder omhaal vertelde hij me, wat er eigenlijk gruwelijk verkeerd bij me geweest was. Precies als hij het meer gezegd had. Maar toen was ik nog dé man. Nu lag ik murw en opeens zag ik de kleinheid van mijn gedoe, tegenover het machtige van Gods werk in Zijn komst op aarde, en . . . in Zijn weg naar het kruis. Begrijp je, Hij liet zien wat we verloren hebben door onze zonde, den zin van ons leven, en daarmee den vrede. God had mij opgezocht, en toen wist ik, dat het bestek klopte.”

De stuurman zweeg.

Dus dát was het, dacht de bootsman. Eén had het waarom gevonden. En hij, Zwaard? Alles zweefde bij hem. Een rotsvaste overtuiging ontbrak. Hij zag het. Nu sterker dan ooit. Zou hij eens zoovèr komen? . . .

„Het is tijd, Zwaard,” zei de stuurman.

Het leek een antwoord. Maar Eén bedoelde: drie uur.

De bootsman luidde de scheepsbel, zes maal, zes glazen. Het werd vochtig koud. De sterren aan den einder vaagden weg. Vooruit en dwars van de Orion vergrijsde het scherpe blauw van den nachtelijken hemel.

„Mist, stuurman.” Meer zei Zwaard niet. Maar met dat woord „mist” wilde hij tevens zeggen: daar is het oponthoud. En wat zal het gevolg wezen?

Vreemd, nooit had hij zulk een onrust gevoeld. En er waren toch al heel wat stormen over zijn hoofd geraasd. Er mankeerde iets bij hem, evenals indertijd bij Eén. Maar iets anders. Want hij had zich steeds afhankelijk van iedereen geweten. Altijd in zorgen. Vrouw vaak ziek, veel kinderen met grage monden, voortdurende geldnood en tobberijen, hoe met zijn gezin rond te

komen. Onafhankelijk? Nee, dat had hij zich nooit ingebeeld.

Hij schrok op uit zijn gepeins. De stuurman blies op een fluitje.

Een matroos stapte de brug op.

„Waarschuw even den kapitein. Zeg, dat we in den mist loopen.”

De matroos ging.

„Dat zou wel eens kwaad kunnen, stuurman.”

„Wie weet. We moeten vertrouwen op God, Zwaard. En tegelijk zelf aanpakken. In geen geval mogen we down bij ons werk gaan zitten. Dan komt er geen spat van terecht. Die twee dingen moeten samengaan. Vertrouwen in Zijn macht en geen moment onbenut laten, zelfs al lijkt het onbegonnen werk.”

Vlossige slierten nevel schoven geruischloos over den voorkuil en de brug van de Orion. Mistflarden, die nog doorzichtig waren. Voorloopers echter van het dikke, grijze mistgordijn.

De gezagvoerder kwam haastig naar boven.

„Pech!” bromde hij, „blazen. Halve kracht!”

Schor brulde de Orion, omdat ze dicht in watten gewikkeld werd. De mist plakte zich vast om het schip.

En de koude nam toe.

De masten en laadboomen, de stagen en het weinige want dropen van het kille, druilerige vocht.

De nieuwe wacht kwam op. De bootsman werd afgelost, gaf den koers, dien hij voorlag, en liet zich verkleumd langs de trap naar het dek zakken.

Rillend dook hij in zijn kooi. De schorre brullen, om de minuut, beletten hem dadelijk in te slapen. Hij dacht na. Wat gaf het nu, of je de lichtschepen van ver al herkende, of je den koers al kon droomen? Wat baatte het,

of je de bakens van elkaar onderscheiden kon. De mist benam het zicht . . .

En plots zag hij zichzelf. Hij kende het baken van zijn leven, want het was hem al vroeg geleerd. Maar de mist-zorgen waren gekomen en hadden hem het zicht benomen en tevens zijn vertrouwen. Juist, daar zat de donkere plek, zijn zonde. De stuurman vertrouwde op zijn eigen kracht. En hij, Zwaard, deed het op niets en niemand, gedrukt en terneergeslagen als hij was door de zorg en misère. Nimmer had hij die aan een ander willen overdragen, aan Den Ander, Die zei: Werp al uw bekommernis op Mij, en Ik zal u rust geven. Dat dit woord deze werkelijke beteekenis kon hebben, daaraan had hij nooit gedacht. Hij meende steeds: bekommernis over de zonde, in 't algemeen.

Daarom raakte het hem in al de bange jaren niet persoonlijk. Maar nu, na het wonderlijke gesprek met Eén over vertrouwen, over eigen kleinheid en Gods macht, nu werd het hem opeens duidelijk. Gods komst op aarde, Zijn ingrijpen, om te toonen wat er in het leven mank ging, en dan het kruis, waar je als deel van de wereld aan mee geholpen had, daar en daar alleen moest je de fouten erkennen en neerleggen . . .

„Vergeef mij, Heer,” stamelde hij, „en kom Gij mij te hulp.”

De dag kroop schoorvoetend over de zee en de Orion. De mist bleef. Langzaam zocht het schip een uitweg, onophoudelijk zijn erbarmelijken kreet slakend. Er kwam geen antwoord. De witte stilte drukte beklemmend en oefende een merkbaren invloed uit op het meerendeel der bemanning. Er heerschte een neerslachtige stemming in het volksverblijf, in de midscheeps en op de stookplaat. Men wist nu reeds, dat er geen Kerstfeest thuis

gevierd zou worden. En men twijfelde soms, of er wel ooit nog Kerstmis voor hen zou aanbreken. Maar zij, die zoo dachten, waren de zwartgalligen. Er werd met hen de spot gedreven. Want een zeeman had toch meer dan eens mist-dagen meegemaakt!

In de platvoetwacht, tusschen 4 en 8 uur, sloeg echter felle schrik neer in de harten. Een geduchte bons, een knetterend kraken tegen den scheepsromp wekte herinneringen aan een botsing op. De wacht-te-kooi sprong blootsvoets aan dek om zoo mogelijk het veege lijf te bergen. Gelukkig bleek dit nog niet noodig. De Orion was tegen een ijsschots gestooten.

Eenerzijds een opluchting, en anderzijds een oorzaak van knagenden angst. Indien de schotsen eens velden werden? . . .

Alarmeerend loeide de stoomfluit iedere minuut. De stagen en masten glommen van een laagje ijs.

Maar het onheilspellende was, dat er geen bestek meer opgemaakt kon worden. Geen der officieren wist, waar de Orion zich bevond. En steeds stootte haar boeg tegen dikke ijsschollen. Er werd regelmatig gelood, met het bemoedigende resultaat, dat er voldoende water onder de kiel stond.

Toen dan ook een dag vóór Kerstmis weer een schok werd gevoeld, dacht een ieder: Nog altijd ijs!

En ze bleven tamelijk rustig aan hun werk. Enkele seconden later echter beefde het schip weer, en heviger.

Aan dek en in de logiezen hoorden de mannen een schrikaanjagenden schreeuw gevolgd door luid rinkelen van de telegraaf. Meteen stelde de Orion wanhopige pogingen in het werk om terug te stoomen. De schroef maalde woest volle kracht achteruit. Er klonken verwarde vragen. Men keek, en stond sprakeloos . . .

De Orion bewoog zich niet. Ze was op een blinde klip gelopen. Nijdig hadden rotspunten zich in de kielplaten vastgebeten. De kleine wereld zat onwrikbaar. En de mist bleef hangen . . .

Direct levensgevaar bestond er nog niet. Wel maakte het schip water, doch de zee, of juist het plekje zee rondom, stroomde kalm en vredig.

Tot er ontdekt werd, dat het een huichel-kalmte was. Iemand zei onthutst drie woorden: Het . . . ijs . . . kruit! . . . Het was waar. Het ijs kruide aan weerszijden van den scheepsromp. Langzaam eerst met traag kraken en schuren, kropen de stukken en brokken glinsterend ijs op en over elkander tegen de stalen flanken. Boven het eentonig klengelen van de koperen bel knerste het bersten van de schotsen.

Een meedoogenloos monster begon de Orion in doodelijken greep te omknellen. En tegen den avond klonk een knal van geweld. Het schip sidderde en kreunde pijnlijk. Eén van zijn ribben was doormidden gebarsten. De kracht van tonnen ijs begon haar vernielend werk.

Zou dit het einde worden? . . .

In eenzaamheid stamelde Zwaard: „O God, indien mogelijk, bewaar ons. Laat ik m'n vrouw en kinderen mogen toonen, wat Gij mij gegeven hebt: de zekerheid van Uw nabijheid, zelfs in de moeilijkste omstandigheden.”

Maar terwijl hij zoo bad, scheen hij opeens een boodschap te ontvangen. Er brak een zuiver licht door. Niet alleen thuis, Zwaard, ook hier, bij je maats.

Toon hier, wat Kerstfeest voor jou beteekent.

De bootsman zag zijn egoïstisch verzuim. „Wat wilt Gij Heer? Hoe moet ik handelen?”

Toen daalde een kracht en vrede in hem neer, die alles zouden weerstaan.

De stuurman kwam bij hem. „Laat je mannen iets doen, Zwaard,” zei hij, „werkeloos afwachten maakt hen nerveuzer dan ze al zijn. Booten nazien, lijnen gereed maken, enz.”

Hij deedt het, met een vreugde, die van binnenuit kwam. De mannen vroegen, hoe ter wereld hij zoo opgewekt kon wezen? En hij antwoordde: „God is in ieder geval bij ons, kerels. Het is straks Kerstfeest.” Hij sprak nog eenige van deze onsamenhangende zinnen. Och, hij was geen redenaar. En of zijn woorden effect hadden, wist hij niet. Maar zijn stille blijdschap baarde verwondering. Zelf werd hij gesterkt, ondanks het feit, dat 's nachts nog enkele spanten knallend kapot braken.

Op eersten Kerstdag werd alle hens gefloten. Er was scheepsraad gehouden, om te overwegen, wat gedaan moest worden. Het ijs, tot de reeling opgeklommen, zou alles kort en klein persen. Eén had voorgesteld vrijwilligers op te roepen. Met hen wilde hij trachten land te bereiken. Of hij dan wist, welken koers te moeten nemen, nu er geen oriëntatie mogelijk geweest was?

Neen!

De geheele bemanning trad aan. De kapitein gaf aan Eén het woord.

„Mannen, ik wil met de platte vlet en een paar vrijwilligers het schip verlaten. Maar ik heb een voorwaarde. Zij, die meegaan, moeten voor oogen houden, dat het hun laatste Kerstmis kan wezen. Vinden we geen land, zoeken we in de verkeerde richting, dan zijn we op het drijfijis en in den mist als verloren te beschouwen. Daarom moet ieder van ons in elk geval voor zijn leven den juisten koers weten, en die geweldige woorden kennen: Vreest niet, want ziet, Ik verkondig u groote blijdschap,

die al den volke wezen zal, namelijk, dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus de Heere . . . Alleen met hen mag ik de poging wagen. Zij, die achter blijven, hebben dan gelegenheid om na te denken, en verder te handelen. Ik trek pal Noord op."

Hij zweeg. Het was treffend stil aan boord van de Orion. Slechts het dreigend kraken van het ijs werd gehoord.

Op een ander oogenblik zou er ongetwijfeld danig gespot zijn over de „preek” van Eén. Maar nu raakten zijn woorden.

De kapitein verbrak de stilte en zei: „En nu mannen, vrijwilligers voor.”

Er ontstond beweging, voeten schuifelden, oogen zagen vol spanning uit. Wie zou zich melden?

Zwaard stapte zonder aarzelen naar voren.

„Jij zwaartiller?” Eén glimlachte verheugd.

„Ja, stuurman. God heeft mij door u m'n ongelooft laten zien. En ik mag nu zeggen: ik ken mijn Zaligmaker.”

Na den bootsman kwam een stoker. Op zijn zwart geelaat lag innerlijke blijdschap en ernst.

De stuurman drukte hem krachtig de hand.

Nog even werd gewacht. Maar niemand meldde zich meer aan.

„Dan de boot klaar, om te strijken!” beval de gezagvoerder.

Een ieder wilde meewerken. Het kostte moeite om de vlet over de rommelige ijsmassa neer te laten. Maar het gelukte. Ook al, wijl het scheepje plat geboomd en een soort slee was.

De drie mannen vertrokken.

„Good luck!” wenschte de kapitein.

En de anderen groetten hen, zich van het ernstige oogenblik bewust.

Spoedig was de vlet in den mist verdwenen.

Urenlang zwoegde het drietal door het water en over de ijsvelden. De kou verstijfde hun gezichten, bedekte hun dikke kleeding met een laag ijs. Ze konden soms een heel eind roeien in open water. Maar dan beletten schotsen den doorgang en trachtten ze over het drijfijz verder te trekken.

Wat ze zochten vonden ze echter niet. Toch gaven ze den moed niet op. Het ging niet alleen om hun eigen leven, maar ook om dat van hun maats, ginds op de Orion.

Ze spraken weinig, voelden zich evenwel één in het gestelde doel, en in hun geloof.

Plots uitte Zwaard een kreet: „Stuurman! Daar! Ziet u? . . .”

Ze keken, en ontdekten een donkere verhooging in den grauwen mist.

Rots! Land!

Maar toen ze de rots bereikten, zagen ze verder niets dan een witte vlakte met hier en daar groote wakken.

Even diepe teleurstelling.

„En toch,” zei de stuurman hoopvol, „vermoed ik, dat we niet ver meer van de kust verwijderd zijn.”

Hij nam z'n kijker en tuurde. De mist was iets dunner geworden.

Met spanning zagen de bootsman en de stoker naar Eén. Zou hij . . . Hij keek zoo lang naar eenzelfde punt.

„Daar, weer een hoogte, en ik moet me al zeer vergissen . . . Vlug, duwen, de vlet moet mee, ingeval . . .”

Achter elkaar liepen en gleden de mannen verder.

Ze leken drie brokken ijs. Want het water, dat telkens langs het bootje was opgespat, bevroor meteen op hun jassen.

Langzaam nam de hoogte duidelijker vorm aan. Het was een torentje . . .

En toen ze bij een pier van rotsklompen kwamen, bleef Eén stil staan.

„We mogen God danken,” zei hij, „we zijn gered. Dat wordt een Kerstfeest om nooit te vergeten.”

De bewoners van den toren stonden verbaasd. Dadelijk werden de verkleumde mannen verzorgd.

Maar de stuurman wilde eerst zijn werk geheel afmaken. Hij telefoneerde naar een kustplaats met een bergingsmaatschappij.

En na een kort oponthoud keerden Eén, de bootsman en de stoker terug. De bemanning vierde Kerstfeest aan boord.

„Heere,” bad Zwaard, „wat dank ik U, dat Gij mij dit feest geschonken hebt. Nu kan ik ook thuis de werkelijkheid toonen.”

Want Zwaard wist: de geldzorgen bleven, maar erboven stond de Liefde van God in de kribbe.